

בס"ד. י"א ניסן, ה'תשי"ב

(הנחה בלתי מוגה)

אדנ' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך², הנה פסוק זה הוא בקשת דוד המלך ובקשת כנסת ישראל ובקשת כאו"א מישראל, וקבעוהו לומר קודם התפלה, כדאיתא בגמרא³ א"ר יוחנן בתחילה הוא אומר אדנ' שפתי תפתח. וצריך להבין⁴, מפני מה תיקנו לאומרו קודם תפלת העמידה דוקא ולא לפני כל התפלה (לפני ק"ש וברכות⁵ ולפני פסוד"ז). וביותר אינו מובן, דבגמרא שם איתא דרב ברונא סמך גאולה לתפלה ולא פסק חוכא מפומי' כולי יומא, ופריך והיכי מצי סמיך והא"ר יוחנן בתחילה הוא אומר אדנ' שפתי תפתח ומשני דכיון דקבעוה רבנן כתפלה אריכתא דמיא. ולכאורה⁶, מכיון שסמיכת גאולה לתפלה היא ענין נעלה כ"כ א"כ למה קבעו אמירת פסוק זה לפני שמו"ע, שאז צריך ליישב דכתפלה אריכתא דמיא ולא קבעוהו לפני כל התפלה, דאז תהי' סמיכת גאולה לתפלה בפשטות.

והנה ידוע⁷ שסמיכת גאולה לתפלה הו"ע הגשת יהודה ליוסף, דיהודה הו"ע התפלה, דזהו מה שיהודה הוא ע"ש הפעם אודה את הוי"ו, ובספירות קאי על ספירת המלכות היורדת לבי"ע לברר בירורים, כמ"ש⁸ ותתן טרף לביתה, ויוסף הו"ע גאולה וישועה, בחינת יסוד המשפיע בספירת המלכות, וכמ"ש⁹ ויוסף גו' הוא המשביר לכל עם הארץ. והשפעה זו היא גם כאשר ספירת המלכות היא בירידה לבי"ע כו', כמו שהי' ביוסף, שבשני השבע הכין בר גם לשני הרעב¹⁰, היינו שהשפעתו

(4) ראה סה"מ תרכ"ו, תרכ"ז, תרנ"ח שבהערה 1.

(5) ראה זהר ר"פ ויגש (רה, ב). ד"ה ויגש שבהערה 1. רד"ה וסד"ה ויגש בהמשך תרס"ו ע' קיט. ס"ע קכו ואילך. ע' תפז ואילך.

(6) ויצא כט, לה.

(7) משלי לא, טו. וראה גם תו"א בראשית

ח, א. אוה"ת בראשית (כך ו) תתנוח, סע"ב ואילך. ועוד.

(8) מקץ מב, ו.

(9) שם מא, מח ואילך.

(1) מאמר זה מיוסד על המאמר אדנ' אשר במאמרי מוהר"ש תרכ"ז (לשון כ"ק אדמו"ר שליט"א באג"ק ח"ט ע' רלח). המאמר דתרכ"ז הנ"ל נדפס בסה"מ תרכ"ו (קה"ת, תשמ"ט) ע' רעח ואילך. תרכ"ז ע' תלו ואילך (וראה גם ד"ה ויגש תרנ"ח (סה"מ תרנ"ח ע' סו ואילך)).

(2) תהלים נא, יז. — הקאפיטל שמתחילים לומר בי"א ניסן השתא (ראה סה"מ י"א ניסן ע' 1 ואילך).

(3) ברכות ט, ב.

היתה גם בשני הרעב. וענין סמיכת גאולה לתפלה הוא חיבור יסוד (ז"א) ומלכות. ובזה יובן מה שסמיכת גאולה לתפלה היא דוקא לפני תפלת שמו"ע, כי החידוש בתפלת שמו"ע על חלקי התפלה שלפנ"ז הוא שבשמו"ע הוא יחוד זו"ן. וכמבואר בכ"מ¹⁰, דקריאת שמע הו"ע יחוד או"א ושמו"ע הו"ע יחוד זו"ן. וזהו גם הטעם¹¹ שתפלת שמו"ע היא בעמידה, היינו באצילות עולם העמידה, וק"ש היא בישיבה דוקא, בחינת מושבותיכם¹², עולמות בי"ע, אף שלכאורה ק"ש היא למעלה משמו"ע, דק"ש הו"ע יחוד או"א ושמו"ע יחוד זו"ן, אלא שהיא הנותנת, דדוקא בבי"ע, בחינת מושבותיכם, ששם הגילוי הוא בירידה והשפלה (ולא בתכלית התוקף) שם דוקא אפ"ל יחוד או"א בלי ביטול המציאות, משא"כ בשמו"ע כו'. ולכן סומכין גאולה לתפלה, שמענין יחוד או"א שבברכות ק"ש (גאולה) יומשך בענין יחוד זו"ן שבשמו"ע, שתהי' העלי' שבשמו"ע כדבעי. ולפי זה יפלא ביותר אמאי קבעו לומר הפסוק אדנ' שפתי תפתח בין גאולה לתפלה, שאז צריכים לתרץ דכתפלה אריכתא דמי, ולא קבעוהו בתחילת התפלה (לפני הודו).

ב) **ויובן** כל זה בהקדם ביאור ענין התפלה. דהנה כללות ההפרש בין תורה לתפלה הוא¹³, דענין התורה הוא מלמעלה למטה, היינו שאינו נוגע בזה ענין עבודת התחתונים ואין צריך אלא הכשרת הכלי, שהכלי לא יבלבל להמשכת האור, ותפלה היא מלמטה למעלה, שלפי ערך העבודה כך היא ההמשכה. דהנה ההמשכה מלמעלה היא ע"י בחינת המדות, כמ"ש¹⁴ ששת ימים עשה הוי', ולא כתיב בששת ימים, והם שש מדות עליונות שמהן נבנה העולם¹⁵. והמשכה זו היא ע"י עבודת האדם בבירור המדות ע"י עבודתו במחשבה דיבור ומעשה, שזה פועל בירור מדותיו¹⁶. ועד"ז הוא למעלה יותר, שע"י התפלה יהי רצון פועל המשכת רצון חדש מלמעלה¹⁷. ומכללות הענין מובן שענין התפלה הוא בדרך העלאה מלמטה למעלה דוקא.

10) פרי עץ חיים שער הק"ש פ"ד. ובכ"מ.
 11) פרי עץ חיים שם. לקו"ת ס"פ במדבר
 (כ, א"ב). סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה
 רפ"ב (דרמ"צ קטו, א).
 12) אמור כג, יז. לקו"ת ודרמ"צ שם.
 13) ראה המשך תער"ב ח"ב ע' תשפה ואילך. ובכ"מ.
 14) יתרו כ, יא. תשא לא, יז.
 15) זהר ח"א רמז, א. ח"ג רחצ, ב. ועוד.
 16) ראה סה"מ תרכ"ו שם ע' רפ. תרכ"ז שם ע' תלח. תרנ"ח שם ע' ע.
 17) ראה סה"מ תרכ"ט ע' ב. ובכ"מ.

אמנם¹⁸ בתפלה יש מדריגה נעלית יותר שהיא כמו התורה, והיא בחינת תפלה אריכתא, שההמשכה ע"י תפלה זו היא בדרך מלמעלה למטה. דכשם שבתורה הנה אף שבכללות ענין התורה הוא מלמעלה למטה, מ"מ יש בתורה עצמה ב' בחינות¹⁹, בחינת טל תורה שהוא מלמעלה למטה, כמאמר²⁰ טל לא מיעצר, שהטל אינו תלוי בעבודת המטה, ובחינת מטר שבתורה שהוא מלמטה למעלה, דהרי ענין המטר נמשך ע"י ההעלאה מלמטה, כמ"ש²¹ ואל יעלה מן הארץ והשקה גו', כן הוא גם בתפלה, שיש בה ב' מדריגות, דאף שבכללות התפלה ענינה הוא מלמטה למעלה יש בה גם מדריגה דהמשכה מלמעלה למטה²².

ג) **וביאור** הענין הוא²³, דהנה ארז²⁴ כל הקורא ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, ובמ"א²⁵ איתא דג' שעות הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה. ומבואר במ"א²⁶, דענין כל הקורא ושונה כו' היינו המשכת המדריגה שבתורה שבדרך העלאה מלמטה למעלה, שההמשכה תורה היא ע"י הלימוד של האדם למטה, שזה תלוי בעבודת האדם, אמנם ענין ג' שעות ראשונות הוא ענין ההמשכה מלמעלה למטה באתעדל"ע, ואינו תלוי במעשה התחתונים. וכשם שהוא בתורה שלמעלה כן הוא גם בתורה שלמטה, שיש ב' אופנים בלימוד התורה, לימוד תורה שלא לשמה ולימוד תורה לשמה²⁷. דהרי גם על הלימוד שלא לשמה ארז²⁸ לעולם ילמוד אדם תורה שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה, דענין הלימוד שלא לשמה במדריגה הנעלית הוא, דאף שלומד תורה כדבעי ומחדש בתורה ומכוון אל האמת, מ"מ הלימוד הוא שלא לשמה, מכיון שהוא מרגיש שהוא הולמד והוא הוא המחדש (ער לערנט און ער איז מחדש). אמנם ענין הלימוד לשמה פירושו שאינו

24) תדבאר רפי"ח. יל"ש איכה רמו תתלד.

25) ע"ז ג, ב.

26) סה"מ תר"ל ע' פז ואילך. המשך וככה תר"ז פרק סו (סה"מ תר"ז ח"ב ע' תקנב ואילך). סה"מ תרצ"ז ס"ע 266 ואילך.

27) ראה גם סה"מ תרס"ה ע' קכג ואילך. רד"ה לויתן זה יצרת דש"פ שמיני שנה זו (לקמן ע' 162 ואילך).

28) פסחים ג, ב. ושי"ג.

18) ראה סה"מ תרכ"ו שם ע' רפה. תרכ"ז שם ע' תמג. תרנ"ח שם ע' עו.

19) ראה גם לקו"ת עקב יד, ב. האזינו עג, ב ואילך.

20) תענית ג, א.

21) בראשית ב, ו.

22) ראה (נוסף להמצויין בהערה 18) אוה"ת לתהלים (יהל אור) עה"פ (ע' קצח).

23) ראה סה"מ תרכ"ו שם ע' רפג ואילך. תרכ"ז שם ע' תמא ואילך. תרנ"ח שם ס"ע עג ואילך.

מרגיש את עצמו למציאות כלל, אלא לימודו הוא כעונה אחר הקורא²⁹, שהוא אומר את דבר הוי' (אז ער זאָגט דאָס וואָס מען זאָגט למעלה). ועד"ז יובן גם בתפלה, דאף שבכללות ענינה הוא ע"י מעשה התחוננים, מ"מ יש מדריגה בתפלה שאינה תלוי' במעשה התחוננים אלא האדם הוא בביטול לגמרי ותפלתו היא רק כעונה אחר הקורא.

ד) **וזהו**¹⁸ תוכן הבקשה דאדנ' שפתי תפתח גו', שהו"ע תפלה אריכתא, כפשטות הענין, שמבקש מהשי"ת שהוא יפתח את שפתיו ופי יגיד תהלתך, יגיד מלשון הגדה והמשכה³⁰. כי ע"י הביטול שלו הוא מגיע למדריגה כזו שאין זו התפלה שלו (של האדם) אלא ופי יגיד תהלתך, תהלה שלך. וע"י תפלה באופן זה הרי ההמשכה מלמעלה היא ג"כ באופן שאין ההשפעה יכולה להתעכב, אלא היא נמשכת למטה כמו שהיא למעלה. דבמדריגה הא' שבתפלה, שהיא בדרך העלאה מלמטלמ"ע, אפשר שיהי' עיכוב בהמשכה שע"י התפלה³¹, משא"כ ע"י התפלה במדריגה זו, תפלה אריכתא, הרי ההשפעה נמשכת ובאה למטה באותו הזמן ובאותו המקום תיכף ומיד.

ה) **ובזה** יובן¹⁸ מה שאומרים הפסוק אדנ' שפתי תפתח לפני תפלת שמו"ע דוקא, כי ענין י"ב האמצעיות דשמו"ע הוא התפלה על ההשפעה בגשמיות, שיברך השנים וירפא החולים, וכדי שתומשך ההשפעה בגשמיות כמו שהיא צ"ל בחינת תפלה אריכתא כנ"ל. וע"ד הקבלה הוא, דהנה בתחילת שמו"ע אנו אומרים א-ל עליון גו' ומביא גואל לבני בניהם, ומבואר במ"א³² דענין ומביא גואל לבני בניהם היינו המשכת נה"י חדשים, שזהו ע"י א-ל עליון, ההמשכה מבחינת הכתר. וכן איתא בכתבי האריז"ל³³ בפירוש הפסוק אדנ' שפתי תפתח גו', דאדנ' היא בחינת המלכות, שפתי הם בחי' נצח והוד, תפתח הוא בחינת תפארת, ופי הם נה"י חדשים. דענין זה בא מבחינת הכתר, שהוא הא' שבאדנ', כמבואר בסידור³⁴ דעיקר הדיוק הוא על הא' שבאדנ', דאלף הוא פלא, בחינת פלא עליון שהוא בחינת הכתר שלמעלה מבחינת חו"ב, והמשכתו

32) פרי עץ חיים שער העמידה פי"ד טו. לקו"ת מסעי צ, ג. שה"ש כז, ג. משנת 33) ראה פרי עץ חיים שם רפ"א. מסנת חסידים מסכת האצילות דערבית פ"א מ"ד. 34) סידור (עם דא"ח) ד"ה אדנ' שפתי (רלו, ג ואלף). הובא באוה"ת שבעה ערה 22.

29) ע"ד סוכה לה, ב. וראה תו"א יתרו סז, ב. לקו"ת שה"ש מד, ב. ועוד. 30) פרי עץ חיים שער העמידה פ"ב. ועוד. 31) ראה לקו"ת קרח נה, ד ואלף. ועוד. 32) פרי עץ חיים שער העמידה פ"ב. ועוד. 33) ראה לקו"ת האריז"ל פ"ב. ועוד. 34) פרי עץ חיים שער העמידה פ"ב. ועוד.

היא בבינה, כמאמר³⁵ התגלות עתיק בבינה. וזהו ענין בן חמישים לעצה³⁶, דעצה הו"ע כליות³⁷ יועצות³⁸, שהם בחינת נצח והוד³⁸, היינו נה"י חדשים³⁹, שזה נמשך דוקא ע"י בחינת חמישים שערי בינה, שער החמישים שלמעלה מהשתלשלות⁴⁰, וכדאיתא על זה⁴¹ דעליונים נדמה להם שהוא למטה ותחתונים נדמה להם שהוא למעלה, דיש לומר הפירוש בזה, שהוא למעלה מגדר מעלה ומטה, ומזה נמשך בחינת נה"י חדשים. וכן הוא גם ע"ד החסידות, דע"י אמירת אדנ' שפתי תפתח שהוא הביטול, בחינת תפלה אריכתא, עי"ז ממשיכים את ההשפעות הגשמיות שבי"ב האמצעיות דשמו"ע, שזהו עיקר המכוון שבתפלה⁴².

וזהו¹⁸ אדנ' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך, שזהו"ע הביטול, שמבקש שהשי"ת יפתח את שפתיו, ופי יגיד את התהלה שלך, היינו שהוא עונה אחר הקורא, שהוא רק ממשיך את התהלה דלמעלה. וכאשר הוא בבחינת ביטול לגמרי הרי הוא מבקש במר נפשו, כהמשך המזמור⁴³, לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי, אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני, השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני, ואזי אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו, ועי"ז ממשיכים מבחינת פלא עליון שההמשכה משם אינה באה ע"י מצרים וגבולים אלא נמשכת למטה מיד. ולכן מקדימין אמירת הפסוק אדנ' שפתי גו' לתפלת שמו"ע, לפי שעי"ז התפלה היא בבחינת תפלה אריכתא, ועי"ז ממשיכים את ההשפעות בגשמיות וכו'⁴⁴.

-
<p>(40) ראה לקו"ת במדבר יב, א ואילך. ועוד.
 (41) סוטה יד, א. נת' בלקו"ת שם.
 (42) ראה רמב"ם הל' תפלה פ"א ה"ב.
 וראה לקו"ש חכ"ב ע' 117. ועוד.
 (43) תהלים נא, יב ואילך.
 (44) חסר סיום המאמר (המו"ל).</p> | <p>(35) ראה זח"ג קעת, ב. תו"א לך יא, סע"ב ואילך.
 (36) אבות פ"ה מכ"ב.
 (37) ראה ברכות סא, א.
 (38) ראה תניא אגה"ק סט"ו (קכב, ב).
 לקו"ת שה"ש שם. וראה לקו"ת מסעי שם.
 (39) ראה לקו"ת שבהערה הקודמת.</p> |
|--|---|